

Drame radi demokracije u Bosni i Hercegovini!

Istraživanje je dio projekta Centra za demokratizaciju, BBC-ja i BORAM-a

IVICA PJANIĆ

SARAJEVO - Istraživanje javnog mnijenja o temi Vjeruju li građani i lokalna administracija u mir i napredak u BiH dio je zajedničkog projekta Centra za demokratizaciju i pomirenje u jugoistočnoj Europi (CDRSEE, Solun, Grčka), BBC World Service Trusta i BORAM-a iz Sarajeva.

Projektom je rukovodio dr. Colin Irwin s Queen's Univerziteta iz Belfasta, dok je Prizma Research - profesionalna agencija za marke-

tiška, medijska i društvena istraživanja realizirala anketu na terenu u Bosni i Hercegovini. Anketa je rađena od 9. do 23. srpnja na reprezentativnom uzorku od 1200 slučajno odabranih građana i 300 jednako tako izabranih uposlenika u više od 50 općinskih administracija. Oba uzorka su sačinjena tako da budu reprezentativna po svim najvažnijim obilježjima kao što su: pripadnost građana entitetu, tipu naselja gdje žive, godinje starosti, spol, socijalno

podrijetlo, politička naklonost, nacionalnost...

Tko je počeo rat? Ljudi iz različitih zajednica često imaju veoma različito mišljenje o tome koga treba kriviti za rat i probleme koje je rat uzrokovao. Prije svega, kada je riječ o krivici i odgovornosti, od svih anketiranih se tražilo da označe čiju su ulogu smatrali "veoma važnom", "važnom", "donekle važnom", "manje važnom" ili "nije uopće važna". Od 12 mogućnosti, 68 procenata Bošnjaka

se izjasnilo da Srbi imaju "veoma značajnu" odgovornost za rat. Nakon toga uglavnom su krivili međunarodnu zajednicu, dok je samo 8% Bošnjaka ocijenilo vlastitu ulogu "veoma značajnom".

Srbi su najviše od svih krivili Sjedinjene Američke Države sa 66 %, nakon toga NATO sa 64 posto, dok je 23 % odgovora okarakteriziralo vlastitu odgovornost "veoma značajnom". Prema anketi, 60 % ispitanih Hrvata smatra da su Srbi odgovorni, a tri postotka manje međunarodna zajednica, dok 14 % karakterizira vlastitu odgovornost kao "veoma značajnu".

- Dakako, svi okrivljuju više drugog nego samog sebe. Takvo pretjerivanje u Sjevernoj Irskoj, gdje smo obavili slična istraživanja, nazivamo "igra krivice". Izgleda da nitko i nikad ne pobjeđuje, ali ipak igra ostaje veoma popularna. Neka da je teško razumjeti zašto - kazao je dr. Colin Irwin. U drugom nastavku teksta, sutra u "Večernjem listu" BH, objavljujemo i rezultate istraživanja o učincima posljednjeg rata u Bosni i Hercegovini.

RADIODRAME ZA BOLJI ŽIVOT!

Metode osobnih ili terenskih intervjua

Anketa je napravljena uporabom metoda osobnih ili terenskih intervjua u domovima ispitanika i predstavljat će temelj projekta međunarodnih organizacija "Naš grad, naša budućnost". Projekt uključuje produkciju serijala radiodrama koje se temelje na rezultatima spomenutog istraživanja, a koji za krajnji cilj ima jačanje demokratizacije, dobrog upravljanja i vladavine prava u Bosni i Hercegovini. "Večernji list" BH će u tri nastavka objaviti najzanimljivije rezultate istraživanja. Nakana autora projekta je da, kroz popularnu radiodramu, promijeni način rada uposlenih u općinskim vlastima, ukazujući na loše profesionalne aspekte u pristupu poslu,

ali istodobno naglašavajući i pozitivne primjere. Krajnji cilj takvog projekta je ohrabriti ljude da ustanu u obranu svojih građanskih prava i to u sredinama gdje žive te da iskažu svoje potrebe na učinkovitiji način. Radnja radiodrame smještena je u svakodnevnicu lokalne administracije s ciljem da privuče ciljano slušateljstvo 250.000 zaposlenih u općinskim vlastima, njihove obitelji, lokalne političare i građane na prostoru cijele Bosne i Hercegovine. Serijal će istaći postojeće slabosti lokalnih vlasti i bit će predstavljen u 12 polusatnih epizoda edukativnog i zabavnog profila u kojima će u satirično-humorističnoj formi, biti ponuđena rješenja problema u općinama.

8 **Bosna i Hercegovina**

ISTRAŽIVANJA Vjeruju li građani i lokalna administracija u mir i progres u BiH? (2)

Polovici građana BiH nije kao dom

Zaključak: Posljedice rata u Bosni i Hercegovini još su itekako vidljive

IVICA PJANIĆ

SARAJEVO - Posljedice rata u Bosni i Hercegovini još su vidljive, zaključak je istraživanja nazvana «Da li građani i lokalna administracija vjeruju u mir i progres u BiH?». Tako se 84 posto ispitanika slaže kako je smrt velikog broja ljudi "veoma važna" posljedica rata, na drugome su mjestu, 82 posto, dva milijuna izbjeglih i raseljenih te na trećeme "razaranja zemlje", 78 posto.

Jednaki odgovori

Visoki stupanj jednakih odgovora tijekom istraživanja među pripadnicima svih triju konstitutivnih naroda postignut je u pitanjima o politici i strankama u BiH.

Tako je "nepotizam" ocijenjen "veoma važnim" problemom, sa 53 posto odgovora. Odgovor "mladi ljudi osjećaju odbojnost prema politici" zaokružilo je 52 posto, a "politička korupcija nacionalista" 51 posto.

Posljedice političkog neuspjeha smatraju se velikima. Uvjerjenje je da je mirovni sporazum zausta-

Projekt

Istraživanje javnog mnijenja o temi «Da li građani i lokalna administracija vjeruju u mir i progres u BiH?» dio je projekta Centra za demokratizaciju i pomirenje u jugoistočnoj Europi (CDRSEE, Solun, Grčka), BBC World Service Trusta, i BORAM-a iz Sarajeva. Projekt je vodio dr. Colin Irwin, sa sveučilišta Queen's iz Belfasta, a Prizma Research, agencija za marketinška, medijska i društvena istraživanja, provela je anketu u Bosni i Hercegovini.

violat. Problemi međuetničkih odnosa raščlanjuju se na "nedostatak financijske pomoći povratnicima", što je zaokružilo 43 posto, "etnički stereotipi i predrasude su još uvijek veoma jake", što je zaokružilo 40 posto, te "značajan broj ljudi ne osjeća da je BiH njihova država i domovina", što je odabralo 39 posto. I problemi korupcije označeni su kao "vrlo važni".

Korupiranost

Na vrhu liste je "korupiranost političara" sa 57 posto, pa zapošljavanje sa 55 posto, problemi sudstva sa 54 posto, nepotizam sa 53 posto. Tako 57 postio drži kako se "rijetko koja korupcija istražuje i sudski rješava". Ni predstavnici inozemnih organi-

zacija nisu pošteđeni suda javnosti. Naime, 51 posto ispitanika smatra velikim problemom "nepostojanje sankcija za pogreške međunarodne zajednice".

- Jasno je da ljudi Bosne i Hercegovine izražavaju ozbiljno nepovjerenje prema pravnom sustavu, smatraju da nije učinkovit i da nije jednak tretman prema svima, uključujući i međunarodnu zajednicu - zaključio je dr. Colin Irwin, sa sveučilišta Queen's iz Belfasta, koji je vodio istraživanje javnog mnijenja u BiH.

Neefikasni zakoni

Tomu u prilog idu nalazi da čak 48 posto građana drži kako se sporo provode sudske odluke te da su u BiH na snazi jako

Mladi - želja za odlaskom iz BiH

"neefikasni zakoni", 43 posto. Stanje gospodarstva smatra se velikim problemom, kojim se treba pozabaviti, odmah nakon užasnih posljedica rata. Da je "rat uništio gospodarstvo" misli 80 posto ispitanih, da

je "visoka stopa nezaposlenosti" 77 posto te da "mladi ljudi nemaju perspektive" 76 posto.

- Ovdje se, dakako, radi o začaranom krugu. Ako gospodarstvo ne bude napredovalo, mladi lju-

di neće ostati, a ako oni ne ostanu kakvi su onda izgledi za budućnost? - pita se na kraju dr. Colin Irwin.

Sutra o istraživanju javnog mnijenja o obrazovanju i kulturi u Bosni i Hercegovini.

Nema vizije u obrazovanju!

SARAJEVO - Istraživanje javnog mnijenja «Naše mjesto, naše sutra» došlo je i do vrlo osjetljive teme, obrazovanja. Kada je o obrazovnom sustavu riječ, većina ispitanika, 47 posto, ustvrdila je kako "nema vizije budućnosti". S tim da je u Bosni i Hercegovini "nizak standard obrazovanja" služilo se 43 posto anketiranih, i to iz sva tri konstitutivna naroda. Problemi vezani uz troškove podijeljenih škola i etničke podjele smatraju se "važnim" u 33 posto odgovora, odnosno "vrlo važnim" u 32 posto.

- Ipak iz ovog dijela istraživanja vidljivo je kako pitanja kvalitete u obrazovanju imaju veće značenje nego tehnički elementi funkcioniranja jedinstvenog školskog sustava - zaključio je dr. Colin Irwin, sa sveučilišta Queen's iz Belfasta.

Položaj žena

Ispitanici su odgovarali i na upite o položaju žena u društvu. Za 54 posto ispitanika dugotrajne posljedice silovanja koja su se dogodila u tijeku rata najveći su teret ženskoj populaciji u BiH. Tu opciju "vrlo važnom" drži 61 posto Bošnjaka, 54 posto Hrvata i 40 posto Srba! Nakon toga dolazi praktično pitanje. Odgovor "Društvo ne

Gotovo polovica ispitanih tvrdi da je nizak standard škola

daje dovoljno novca i brige za dječju zaštitu" zaokružilo je 53 posto ispitanika, a "Nema učinkovite institucije koja bi nadgledala procese u svezi s jednakosti žena" 38 posto. Devastirajući efekti rata i gospodarsko-socijalno stanje utječu, čini se, na položaj žena koliko i sve drugo.

Kada je o medijskoj slici Bosne i Hercegovine riječ, najveći su problemi "nedostatak profesionalnih standarda i "podijeljenost medija po etničkoj pripadnosti". Zatim su ocjene "dosta trača i neprovjerenih priča", 36 posto, i "nepostojanje istraživačkog novinarstva", 34 posto.

Vlasti i općine

Na listi sa 26 stavki u pitanju o "vladi i općinama" šest problema ocijenjeni su "vrlo važnim". To su "visoki troškovi socijalne pomo-

ći i niska stopa zaposlenosti" sa 64 posto odgovora, "nedostatak pravde" sa 63 posto, "nitko ne preuzima odgovornost" sa 60 posto, a 58 posto odgovora odnosilo se na postavke "sa 280 ministara i ostalog državnog osoblja Ustav ne funkcionira", "potrebna je obnova infrastrukture" i "previše je razina vlasti". Rat nije ošteti samo gospodarstvo i razne državne službe, ošteti je i sustav upravljanja državom. Prema mišljenju ispitanika, to je važnije od skupe državne službe, tvrdi se u tekstu projekta «Naše mjesto, naše sutra». Potrebna je reforma državne službe, ali bez gospodarskog rasta i ustavnih promjena reforma teško može uspjati.

Sutra ćemo pisati o istraživanju javnog mnijenja o radu predstavnika međunarodne zajednice u BiH.

Ilvica Pjanić

Stranci u BiH preplaćeni

O "previsoko plaćenim strancima spram lokalnog osoblja" čak 57 % ispitanika

IVICA PJANIĆ

SARAJEVO - Projekt «Naše mjesto, naše sutra» nastavljeno je istraživanjem javnog mnijenja o međunarodnoj zajednici. Ocijenjeni su "vrlo važnim" problemi koje ljudi imaju s međunarodnom zajednicom i HR.

Tako je stavku "visoko plaćeni stranci u odnosu na lokalno osoblje", zaokružilo 57 posto ispitanika, "ne plaćaju porez" 53 posto, "ne razumiju lokalne probleme" i "nedostatak odgovornosti" 52 posto te "neprikladno korištenje sredstava" 50 posto.

Narodi i građani Bosne i Hercegovine žele samostalno voditi svoju državu. To je upravo jasno. Srećom, i međunarodna je zajednica toga stajališta - kaže dr. Colin Irwin, sa sveučilišta Queen's iz Belfasta, voditelj istraživanja. I pita se kako bi se to moglo postići.

Na pitanje što bi se dogodilo da građani Bosne i Hercegovine i međunarodna zajednica ne uspiju u pomirenju, gospodarskoj neovisnosti i efikasnoj vlasti, 76 posto je odgovaralo da će BiH, ili već jest, biti "izvor jeftine radne snage".

Zatvoriti korumpirane političare Opcije "optužiti i zatvoriti korumpirane političare" i "optužiti za sve slučajeve korupcije" 87 posto ispitanika smatra najvažnijim.

Odgovor "izgraditi efikasnu državu koja će istrijebiti korupciju" izabralo je 86 posto ispitanika. Lista se nastavlja pitanjima o drugim vrstama korupcije u raznim državnim službama. Na dnu je te liste pri-

jedlog "bolje plaće državnim službenicima", koji je dobio potporu samo 44 posto ispitanika, a 23 posto smatra to "neprihvatljivim". Slično je i s pitanjima koja se odnose na "policiju, sudove i zakon". Na pitanje treba li optužiti javne službenike koji primaju mito 87 i 88 posto odgovora bila su za "od suštinskog značenja" i "poželjno". Jasno, kada se radi o korupciji zakonske sankcije ljudi najviše žele vidjeti.

Europska crna rupa

U nastavku ispitivanja 67 posto anketiranih drži da će usprkos svemu doći do "uključenja u Europsku uniju". Opciju "gubitak međunarodne potpore" odabralo je 65 posto, "europska crna rupa" 60 posto, a "i Europska unija će dići ruke i otići negdje drugdje" 59 posto.

Hoće li Bosna i Hercegovina postati promašena država? Odgovor "veo-

ma moguće" odabralo je 34 posto za opcije "početak novog rata" ili priključenje Republike Srpske Srbiji i Crnoj Gori, odnosno županija s hrvatskom većinom Republici Hrvatskoj, prepustajući Bošnjacima da proglašavaju državu od ostatka Bosne i Hercegovine.

Kada je riječ o razvitku nakon rata, prednost ispitanici daju «razvijanju gospodarstva», 89 posto odgovora, iza toga je "uključiti se u planiranje vlastite budućnosti" sa 85 posto te "oduzeti bogatstvo ratnim profiterima" sa 84 posto odgovora.

Hrvati za amnestiju

Odgovor "amnestija za priznanje krivnje" pri dnu je liste. U 40 posto odgovora ona se smatra "od suštinskog značaja" ili "poželjna", a u 22 posto odgovora "neprihvatljivom". Tu opciju "neprikladnom" je smatralo 26 posto Bošnjaka, 11 posto Srba i 38 posto Hrva-

ta! Na listi pitanja "Politika i izbori" odgovori da treba "odvojiti politiku i religiju" i "političko vodstvo treba da se bazira na uspješnoj vladi" na samom su vrhu - 79 i 80 posto odabralo je odgovore "od suštinskog značenja" i "poželjno". Iza toga su odgovori "političari se ne bi trebali miješati u religijska pitanja" i "religijski vode se ne bi trebali miješati u politiku" - 77 posto za "od suštinskog značenja" i "poželjno". Glede međuetničkih odnosa, 90 posto ispitanika drži da je "od suštinskog značenja" ili "poželjno" da "postanu ravnopravni građani BiH". To se, sudeći prema odgovorima, smatra najznačajnijim.

Za odgovor "postati građanin Evrope" odlučilo se 84 posto. Korupcija se nalazi na samom vrhu liste kod svih konstitutivnih naroda.

Sutra završavamo s projektom «Naše mjesto, naše sutra»

Najbolje vrednovani u BiH su djelatnici svih (ostalih) zemalja